

LA REBOTIGA

El millor premi Booker de la història

Reconeguda recentment com la millor de les obres distingides amb el premi Booker de literatura anglesa en els seus 40 anys d'història —va rebre aquest guardó el 1981—, la novel·la *Els fills de la mitjanit*, de Salman Rushdie, torna a ser a les llibreries en la versió catalana —actualment estava descatalogada. En aquest llibre, l'autor del polèmic *Els Versos Satànics*, narra, entre el realisme màgic i la sàtira política, la història d'un nen amb poders telepàtics que neix quan l'Índia estrena la Independència, el 1947. Traducció de Joan Sellent.

Els fills de la mitjanit. Salman Rushdie. Bromera. 608 pàgines. 24 euros

Lletres

L'assagista Ferran Sáez, fotografiat al barri de Gràcia de Barcelona. / EDU BAYER

Un banquet per no oblidar

En un poblet de pescadors de Noruega, una comunitat luterana viu sota els estrictes principis morals del seu pastor. Una de les seves filles rep l'encàrrec d'acollir la jove francesa Babette, que organitzarà un banquet que els convidats no oblidaran mai.

A partir d'aquest fil argumental la danesa Karen Blixen (que escrivia sota el pseudònim d'Isak Dinesen i coneguda per *Memòries d'Àfrica*), va bastir aquest relat que surt per primer cop en català (traduït per Maria Rosich). L'obra va inspirar el film que el 1987 va rebre l'Oscar a la millor pel·lícula estrangera.

El festí de Babette. Isak Dinesen. Viena. 80 pàgines. 13 euros

Dietari de guerra de la nena Encarnació

Un estremidor relat que Encarnació Martorell va escriure en plena Guerra Civil, quan ella era una nena. Durant setanta anys aquests escrits van restar ocults —en un armari d'una casa d'Horta de Barcelona— fins que l'investigador Salvador Domènech els va treure a la llum. L'autora hi retrata la vida quotidiana a la rereguarda i els moments especialment durs com la mort i la destrucció.

Amb ulls de nena. Encarnació Martorell. Ara Llibres. 173 pàgines. 19,95 euros

Lliçons de poètica musical de Stravinski

El curs 1939-1940, el compositor Igor Stravinski seia a la Càtedra Charles Eliot Norton de la Universitat de Harvard per pronunciar sis lliçons, publicades el 1942 amb el títol de *Poètica Musical*. Un document excepcional que Accent Editorial posa a l'abast dels lectors catalans en magnífica traducció d'Oriol Ponsatí-Murlà. Text d'introducció a l'estètica musical per excel·lència, Stravinski hi reflexiona amb ironia sobre la composició, la melodia o la inspiració.

Poètica musical. Igor Stravinski. Accent Editorial. 136 pàgines. 15 euros

Els bons salvatges

Ferran Sáez Mateu

Mina Editorial

188 pàgines. 20 euros

Mai no està de més recordar els perills de l'afany de puresa, tot posant en evidència qui, de manera ressentida, s'allunya de la vida quotidiana només per agafar embranzida i poder-la colpejar millor. En aquest llibre, Ferran Sáez (*La Granja d'Escarp*, 1964), mostra la vinculació directa entre l'ideal del “bon salvatge” —una “fantasia absurda”, segons l'autor, que hauria estat covada a l'inici de la modernitat, i que hauria cristal·litzat en l'obra de Rousseau— i molts dels mals esdevinguts al llarg del segle XX. D'aquesta manera, els éssers humans de carn i ossos haurien estat les víctimes de qui els volia fer encaixar, tant sí com no, en el seu model ideal de naturalesa humana, tal com va esdevenir paradigmàticament amb els diversos totalitarismes.

A la primera part del llibre —‘Vuit mirades atònites i un cas greu d'estrabisme’—, l'autor recorre a incisos autobiogràfics per anar introduint diversos ca-

sos de persones que havia conegut personalment, i que exemplificarien els estralls provocats pels ideals utòpics. I això tant en l'ordre polític, com en el cas d'un romanès que hauria patit el règim comunista de Ceaucescu, com en l'ordre personal, com seria el cas d'un ionquí que s'hauria deixat entabanar per la visió romàntica de les drogues. Crida l'atenció, però, el to amarg que traspuen aquestes pàgines, que sovint es confon amb el propi de qui carrega contra aquells que han dut una vida de risc, tot i que en el fons els enveja. A la segona part —‘De la ficció al despropòsit, passant per una dotzena de dictadures’—, hi retrobem el millor Sáez, el mateix que amb obres com *La invenció de l'home* (1998), *Dislocacions* (2001) o *Què (ens) passa?* (2003), ha anat bastint una de les trajectòries més consistents del panorama actual de l'assaig en català. Amb un to més objectiu, l'autor estableix la genealogia de l'esmentat “bon salvatge”. Així, la coincidència de la crisi del món medieval amb la descoberta del nou món haurien propiciat la reformulació de la naturalesa humana, tot atribuint-li una potencialitat de puresa re-

generadora, ben allunyada de la realitat. I un cop més, destaca el gran coneixement que té l'autor de l'obra de Montaigne, tot prolongant una línia de recuperació d'aquest pensador que, en català, va encetar fa anys Jaume Casals.

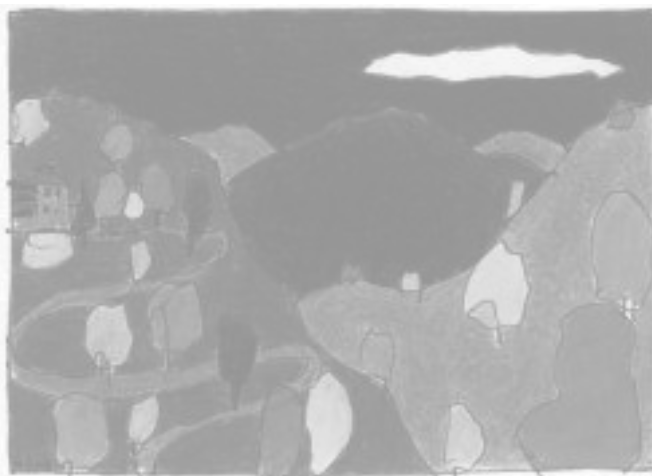
Pel que fa a la tesi central dels efectes perniciosos de l'ideal del “bon salvatge”, en acabar la lectura del llibre hom lamenta no haver-hi trobat un parell d'apartats, o almenys de paràgrafs, per ajudar a acotar la qüestió amb més precisió. D'una banda, s'hi troba a faltar una delimitació entre el fanatisme malaltís i la passió dels pioners o els creadors de tota mena, l'obra dels quals agraïm, tot i que també van sacrificar sovint la seva vida (o fins i tot la de molts altres!) a una idea. I, d'una altra banda, potser caldria recordar que, més enllà d'utopies modernes com la comunista, la intransigència dels purs té una arrel sobretot religiosa —és molt significatiu, en aquest sentit, que l'autor digui que el segle XX es va acabar amb la caiguda del mur de Berlín, i no amb l'11-S. O dit d'una altra manera, el “bon salvatge” no deixa de ser una manifestació més de “l'àngel exterminador”.

COLLS I PUNYS

Decadència

NARCÍS COMADIRA

Ara fa cent anys, pel camí de carro de Sant Hilari a Osor, muntat en un matxo, pujava rost amunt, entre faigs i castanyers i roures i pins negres, un jove arquitecte: Rafael Masó, cridat a reformar el vell mas El Soler. Feia un parell d'anys, el 1906, just acabada la carrera, havia dissenyat el menjador del mas, els mobles i tot l'espai. Un paviment continu amb grans taques verdoses i tatxonat de flors, una llar de foc amb un enginy d'aram que pujava i baixava per controlar el tiratge i els fums, un enorme bufet, un escon lligat a la llar, un estrany rellotge de peu que era, alhora, prestatge i seient, i, és clar, la taula i les cadires. Mobles pesants, de fusta de castanyer amb uns ferratges recargolats. Tot plegat, amb una forta càrrega gaudiniana. Però en la continuïtat orgànica de Gaudí, Masó introdueix ja de bona hora una descomposició en plans, provinent d'Olbrich, que anunciava canvis imminents en la seva arquitectura i en l'estètica del país. Carner havia publicat *Els fruits saboro-*

ses, Ors predicava des de la trona del *Glosari*, la política del país bullia i Prat de la Riba es preparava per ser president de la Mancomunitat. Aquell difícil camí de Masó, costa amunt cap al mas, obeeïa a què, després del menjador, estava fent, al vell casalot, una reforma més seriosa. Foradar la casa pel mig i, alçant-hi una torrata en forma de lluernari, il·luminar aquells espais tenebrosos, medievals i barrocs. Aquesta operació, lligada al *hall* d'entrada de la casa, just

sota el lluernari, es presentava en una estètica ben diferent a la del menjador que havia fet tan poc abans. Ara eren el món domèstic anglès, Voysey, sobretot, i també Mackintosh, els que es presentaven com a models per a una arquitectura nova que el país necessitava. Masó pujava, il·lusionat per aquella obra que li permetia noves experiències, i es mirava els petits cedres acabats de plantar vora el camí que des de la carretera s'enfila cap al mas. Hi havia un projecte de país. Es reformaven les velles estructures, se'n creaven de noves.

Fa pocs dies, amb uns amics, vaig refer aquell vell camí de Masó. Ara en cotxe, és clar, i per una pista forestal. Acabava de començar la tardor. El bosc era un prodigi de colors: grocs, vermells, torrats, en contrast amb el verd profund i sord d'aquells cedres plantats quan Masó hi pujava en matxo. Vam visitar la casa. El menjador, el *hall*, la sala, les galeries. Tot hi és encara, però el pas del temps ho ha marcat de decrepidud. És una casa tancada. I a les cases tancades hi flota un alé de tristesa. La tristesa de la decadència. Aquella il·lusió de la reforma, de modernització, és pols i abandonament. El fantasma de la destrucció es passeja entre aquells cedres que ara són centenaris.

Baixo capcot perquè veig, en la de la casa, la decadència del país. La decadència de la il·lusió del país. I em vénen al cap els versos de Carner: “Els caminals són tristos; | s'arrufa tot l'espai. | Les fulles de la branca | no diuen sinó ai.”